

Szegedi Péter

Pálya a magasban

Katonák, lovak, tehenek

Sohasem volt egyszerű vállalkozás Magyarországon sportpályát építeni. Az egyik legismertebb példa a Népstadion kálváriája: a létesítményről az 1921-es testnevelési törvény döntött, a megnyitóra viszont 32 évet kellett várni. Az egyesületeknek néha évekig kellett küzdeniük, hogy pályaépítéshez területet kapjanak – ha sikerült földet szerezni, a többi már a klubtagokon múlt. A Kecskeméti AC példája csupán egy a sok közül: az 1908-ban alakult klub hívei két évig kapacitálták a városi tanácsot, mire az „megunva a KAC-ot alkotó 10-16 jogászgyerek örökös zaklatását, pályát hasított számukra a bájos fekvésű székói parkba”. Viszont a park fáit már a klubtagoknak kellett kivágniuk, hogy területhez jussanak. Nem meglepő tehát, hogy

dunántúli példa sejteti. Amikor 1927-ben Kecskeméten profi futballklub alakult, a Sporthírlap szerint az egyetalapítás ellenzői felvetették: „Minek a profiklub Kecskemétnak, a nagy parasztvárosnak, nekünk bográcsgyulás és tarhonya kell.” 1921-ben Makó város tanácsa egyszerűen elvette a MAK pályáját, mivel a terület „tehenjárás céljaira szükséges”. A Hódmezővásárhelyi Sport Élet publicistája kifakadt: „Legyen meggyőződve a nemes makói tanács, hogy a magyar sportemberek is tisztában vannak az állattenyésztés nagy fontosságával, (...) és nem hisszük, hogy Makó város nagy határában tehenjárásra más, alkalmas hely nem lett volna, mint az egyetlen sportpálya.”

Békéscsabán a város két klubja, a CSAK és az Előre is kapott egy-egy sporttelepet. A régi sertésvásár területén kialakított CSAK-pálya volt jobb fekvésű, amin nem is csodálkozhatunk, hisz a klub elnökét Berthóty Istvánnak hívták, aki civilben polgármester volt. A kétezer tagot számláló Előre a Gyulai úton kapott egy ötholdas, alacsony fekvésű területet, ez azonban hét hónapon át használhatatlan volt, mivel a városrész vizét épp ide vezették el. Évente háromszor kellett nádat vágni a pályán, érthető, hogy az Előre jobb területre vágyott. A pálya szomszédságában volt egy temető, köztük domb – a vezetők gondolták, elplanírozzák földet, azaz feltöltik a pályát. A városi tanács viszont nemet mon-

1920 előtt kevés sportlétesítmény épült Magyarországon, a háború után is csak azért javult a helyzet, mert az állami nagyvállalatok – részben szociális céllal, részben politikai nyomásra – a sportfinanszírozás főszereplőivé váltak. A kritikus pályahiányra jellemző, hogy a húszas években több élvonalbeli futballcsapatnak nem volt saját sporttelepe.

A pályák állapota többnyire lehangoló volt. A Debreceni VSC-nek már az 1910-es évek elején kijelöltek egy „football-teret”, de a játékosoknak több mint tíz évig egy vasúti kocsiiban kellett átöltözniük. Amikor 1921-ben a klub öltözőépítésre téglát igényelt a várostól, kérését elutasították. A Kelet-magyarországi Sporthírlap szerint „úgy látszik, nálunk csak a vasárnap déli köpködő kaszinó fontos”. Kispesten a húszas évek elején még előfordult, hogy a futballisták

dott a tervre, mert kitalálták, hogy arra a területre a temetőt akarják bővíteni. Az Előre kérvényét tárgyaló közgyűlésen az egyik gazdaképviselő ráadásul azt tanácsolta a sportolóknak, hogy „menjenek kapálni, ne labdát rugdálni”. Végül a rivális klub elnökének, Bertóthy polgármesternek a jóindulatán múlt, hogy az Előre új sporttelepet kapott.

1933-ban nagy beruházásba fogott Debrecen városa. A gazdasági válság idején felépítették a tizenötezer néző befogadására alkalmas Nagyerdei Stadiont, az ország egyik legmodernebb sportlétesítményét (a stadion pályáját füvesítették, ami akkoriban még egyáltalán nem volt természetes). Azonban csaldniuk kellett azoknak, akik úgy vélték, hogy a stadiont elsősorban sportversenyek rendezésére tervezték – például a lelátó olyan messze volt a pályától, hogy több szektorba nem lehetett jegyet eladni. A nagyobb problémát itt is a katonák és az állatok jelentették. Az 1934-es megnyitón katonai bemutatót is tartottak, a stadiont bérlő Bocskai FC vezetőinek nem csekély erőfeszítésébe telt megakadályozni, hogy ennek keretében lovakkal és ágyúkkal szántsák fel a gyepszőnyeget. Három évvel később már nem tudták megállítani a lovakat. 1937 nyarán lovasversenyt rendeztek a stadionban, az egyik helyi lap szerint „ötmázsás paripák nyargalásztak a féltve őrzött gyepszőnyegen”. A labdarúgók viszont korábban sem

élvonalbeli meccsek után teknőben mosakodtak. Egy 1927-es miskolci profi mérkőzés után a játékvezető arra panaszkodott, hogy a pályán nincs öltözője a bírónak, a pályagondnok lakásában jelöltek ki e célra egy helyiséget. A másodosztályú Erzsébetfalvai Törekvésnél még mostohább állapotok uralkodtak, ott a játékvezető a szomszédos vendéglőben öltöztetett át. 1934-ben joggal állapította meg a Sporthírlap, hogy a magyar pályák többségén „alig van más valami a helyiségek belsejében, mint a négy csupasz fal, egy öltözőpad és egy rozoga fogas”.

Az egyesületek abban sem lehettek biztosak, hogy nehezen megszerzett pályájukat meg tudják tartani. 1919 őszén a Testvériség-pálya kerítése került veszélybe. A tüzelőhiánynak köszönhetően sorra tűnedeztek el a lécek, s mivel a klub örököt nem tudott fogadni, a pályára beköltöztettek „egy dolgos üstfoltozó cigány karavánt (...) azután tényleg nem tűnt el semmi”. 1921-ben Nagykanizsán a honvédség vett szemet a sporttelepre. A pálya katonai területre épült, ezért fel akarták számolni, végül a kisgazdák siettek a sportolók segítségére – mivel az ő földjeik is veszélybe kerültek. Igaz, hogy egy 1912-es hír szerint a Szombathelyi Iparosok, Kereskedők és Munkások Testvedző Köre pályáján tehének legelésztek a nézők között, de gazdák és sportolók együttélése korántsem volt olyan harmonikus, mint azt e két

edzhettek a stadionban, „mert kímélni kell a fűvet”, nyilván azért – tette hozzá az újságíró –, „hogy a lovak jól érezzék magukat rajta”. A lovasverseny ügye a városházára került, a helyzet abszurdítására jellemző, hogy Kőlcsey polgármester is a négy lábúak mellé állt, amikor kijelentette: „a futballsport nem vindikálhatja magának a stadion kizárólagos használatát”, és a pálya átengedésének „fontos tényezője a magyar lótenyésztés érdeke”. Erre a Debrecen újság publicistája csak annyit jegyzett meg, hogy a Bocskai-játékosok elhatározták, „a legközelebbi edzésre lóháton mennek ki, mert a lovak ráléphetnek a fűre, de az emberek nem”.

Ezek a képtelen történetek azt sugallják, hogy a sportsikerek a múltban is csak addig voltak fontosak, míg dísztribünön lehetett pózolni, olimpiakonok mellett feszíteni, kitüntetések átadni, vagy élsportoló temetésén veretes gyászbeszédet mondani. A sporttal kapcsolatos kétarcúság alapján nyugodtan párhuzamot vonhatunk az 1945 előtti és az 1990 utáni politika között. Ha viszont arra gondolunk, hogy a rendszerváltás óta a sportlétesítmények sokszor ingatlanspekulációk tárgyai, a fővárosban például a sportpályák közel fele (!) szűnt meg, mert kellett az olcsó terület benzinkútnak, áruháznak, lakóparknak – akkor nyugodtan visszasírhatjuk a lovakat meg a teheneket. Az általuk okozott károkat legalább helyre lehetett hozni...